

OKULLARDA SALDIRGANLIK VE YIKICI DAVRANIŞLARI ÖNLEME ÖNERİSİ: YÜZLEŞTİRME EĞİTİMİ

Sayime ERBEN KEÇİCİ*

Öz: Bu çalışmanın temel amacı, saldırgan ve yıkıcı davranışları önleme konusunda Yüzleştirme Eğitimi adında etkili bir model önerisi sunmaktır. Yüzleştirme Eğitiminin amacı, saldırganlıkla ilgili büyük ve tehlikeli olaylar yaşanmadan, en basit saldırgan eğilimli davranışlara abartılı tepki vererek, bireyi doğrudan saldırgan ve yıkıcı davranışı ile yüzleştirmektir. Yüzleştirme eğitimi geleneksel otoriter eğitim stiline ve saldırgan ve yıkıcı davranışların nedenlerini toplumsal yapıda arayarak bireyin sorumluluk alma duygusunun gelişimini engelleyen anlayıştan ayrılmakta, kesin ve kati bir eğitim stiline dayanmakta, yani bariz ve açık bir çizgiyi takip etmektedir.

Çalışmada, okulda saldırgan ve yıkıcı davranışlar vurgulanarak, sosyal, psikolojik ve işbirlikli bir gereksinim olan Yüzleştirme Eğitimi tanıtılmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda, okullarda okul yüzleştirme kurulunun oluşturulması, kurulun çalışmalarının düzenlenmesi, amaçları, kurulun faaliyetleri ve kurulun yüzleştirme eğitimi açısından önemi ile uygulama basamakları açıklanmış ve bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar sözcükler: Saldırganlık, yüzleşme, empati, problem çözme

* Doç. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, A. K. Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programı Eğitimi ve Öğretimi ABD, sayime_ergen@yahoo.de, ORCID NO: 0000-0002-1897-2022, Makale Geliş Kabul Ediliş Tarihi: 22.05.2017 – 15.11.2017.

A PROPOSAL TO PREVENT AGGRESSION AND DISRUPTIVE BEHAVIORS IN SCHOOLS: CONFRONTATIONAL TRAINING

Sayime ERBEN KEÇİCİ*

Abstract:

The main purpose of this study is to submit an affective proposal namely “Confrontational Training” to prevent aggressions and disruptive behaviors. The purpose of Confrontational Training is to prevent the enormous and dangerous events by giving exaggerated reactions to the small events and having an individual confronted with his/her aggressions and disruptive behaviors. Confrontational Training differs from the conventional authoritative training style and the concept of looking for the grounds of aggressions and disruptive behaviors within social structure which inhibits the individual from undertaking his/her responsibilities, but its ground is mainly based on a training style that is definite and exact in other words, that is clear and obvious. The Confrontational Training which is based on social, psychological, and cooperative requirements is tried to be introduced within this study against aggressions and disruptive behaviors within a school. Within this context, it is proposed that a Confrontation Commission must be established in schools, the purpose, the activities, and the operations of that commission must be defined, and the importance of that commission with respect to the confrontational training, and its implementation fundamentals are tried to be explained.

Keywords: Aggression, confrontation, empathy, problem solving

GİRİŞ

Son yıllarda öğrenciler arasında şiddet olaylarının medyada sıklıkla yer alması ve okulda şiddet olaylarının kaygı verecek düzeye ulaşması, okul içi şiddetin ne derece tehlikeli boyutlara vardığını göstermektedir (Miller vd., 2005; Gall ve Brand, 2007; Schaeffer, 2011).

Okulda birçok çocuk ve ergen, saldırgan ve yıkıcı davranışlar sergilemektedir. Saldırganlık ve yıkıcı davranışın en basit ve oldukça kabul gören tanımlarından birisi, davranışçı yaklaşım açısından yapılan tanımdır. Bu tanıma göre, bir davranış başkasına zarar veriyorsa saldırgan davranış olarak nitelendirilir. Duygusal tanımlara

* Assoc. Prof., Necemettin Erbakan University, A. K. Education Faculty, Department of Education Sciences.

◆ Sayime Erben Keçici

göre saldırganlık, öfke duygusunun yol açtığı bir davranıştır. Gütüsel tanımlara göre bir davranışın saldırgan nitelikte olup olmadığını niyet belirler (Aktaş, 2001; Özgür ve diğer., 2011). Freedman, Sears ve Carlsmith (1989: 191), saldırganlığın en yalın tanımının “başkalarını inciten ya da incitebilecek her türlü davranış” olduğunu; ancak bu tanımın davranışta bulunan kişinin niyetini içermediğini; niyet dikkate alındığında ise saldırganlığın “başkalarını incitmeyi amaçlayan her türlü davranış” olarak tanımlanabileceğini belirtmektedirler. Yapılan bir araştırmaya göre, okullarda öğretmenlerin en sık rastladıkları saldırgan ve yıkıcı davranış olarak itme- kakma, alay etme, göz dağı verme, yaralama türü davranışlar (28%), küfürlü konuşma (26%) ve hırsızlık (19%) sıralanmıştır (Haris vd., 1993).

Okullarımızda öğrencilerin saldırgan ve yıkıcı davranışlarını düzeltmek adına konuşma, uyarma ve disiplin cezaları kullanılmaktadır. Bunun yanında eğitimciler problemlili öğrencilerin davranış bozukluklarını kötü ailevi ve sosyo- ekonomik nedenlerle açıklayarak, bu öğrencilerin saldırgan ve yıkıcı davranışlarına karşı hoşgörülü bir tutum sergilemektedir. Bu tür disipline etme yolları öğrencide dış denetimi pekiştirmekte ve bireyin sorumluluk alma duygusu gelişimini engellemektedir (Gordon, 1996; Gall, 2013). Dolayısıyla saldırgan ve yıkıcı davranışlar sergileyen çocuk ve ergenler, eğitimcinin empatiye dayalı anlayışlı ve hoşgörülü tutumunu zayıflık olarak nitelendirebilmektedir (Weidner ve Gall, 2003: 27).

Birçok okul, saldırganlık ve yıkıcı davranışlarıyla mücadeleyi bir güvenlik faaliyeti olarak değerlendirmektedir (bkz. Weidner, 2006; Riecker, 2010). Bununla ilgili son zamanlarda okulların kameralarla donatılması, okul önlerinde polis devriyelerinin dolaşması, sık sık öğrencilerde üst aramalarının yapılması, saldırgan çocukların okuldan uzaklaştırılması vb uygulamalar bu alanda alınan tedbirler olarak yaygın bir şekilde gündeme gelmektedir (Walkenhorst, 2010). Güvenlik önlemleri acil tedbirler olarak şiddeti önlemede etkili olabilir ancak saldırganlık ve şiddet içerikli davranışlar öğrenilmiş davranışlardır. Çocuklar ve gençler olumsuz davranışları öğrenebiliyorlarsa saldırganlığın alternatifi olan olumlu davranışları da öğrenebilirler (Weidner ve Kilb, 2010). Güvenlik önlemleri olumlu davranışların öğrenilmesini sağlamaz, sadece geçici olarak şiddetin ortaya çıkmasını engeller. Aynı zamanda güvenlik önlemleri tek başına kullanıldığında olumsuz davranışların bastırılmasına, ilk fırsatta da ortaya çıkmasına neden olur (ebd.). O halde, saldırganlık ve şiddet içeren davranışların önlenmesinde alınacak tedbirler eğitim ve program temelli olmalıdır.

Ülkemizde saldırgan ve yıkıcı davranışlar sergileyen öğrencilerin problemleri yapıcı bir biçimde çözmeyi öğrenme ve öğretme ile ilgili çalışmaların sayısı oldukça azdır. Öner- Koruklu (1998), bir grup ilköğretim düzeyindeki öğrenci üzerinde yaptığı deneysel çalışmada, şiddet karşıtı eğitimi alan öğrencilerin eğitimden sonra daha banışçı problem çözmeye davranışlarını tercih ettiklerini saptamıştır. Uysal ve Temel (2006) tarafından 7. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilen çalışmada da, ülkemiz koşullarına uyarlanan Şiddet Karşıtı Eğitim Programı'nın öğrencilerin çatışma çözmeye

becerilerinde olumlu yönde etkisi olduğu ve öğrencilerin şiddet eğilimini azalttığı sonucu elde edilmiştir. Fakat her iki çalışmada uygulanan eğitim, öğrencilerin şiddet davranış puanlarında anlamlı fark yaratmamıştır. Peki, bu çocuklarda istendik yönde bir davranış değişikliği (özellikle şiddeti önlemeye yönelik) meydana getirmek için ne yapılmalıdır?

Alışıl gelmiş önlemlerle ulaşamayan çocuk ve ergenler için Federal Almanya’da sosyal çalışma alanında Weidner (2003) tarafından yeni bir metot olan “Yüzleştirme Eğitimi” geliştirilmiştir. Yüzleştirme Eğitimi 90’lı yılların başına kadar eğitim- öğretim sürecinde zemin bulamamış, 80’li yıllarda birçok kez suç işlemiş ergenleri tedavi etmek amacıyla hapisanelerde kullanılmıştır. Son yıllarda ise Almanya’da okullara ve psikolojik rehberlik alanlarına aktarılmıştır (bkz. Toprak, 2005: 77). Bu metodun amacı, büyük ve tehlikeli olayların ortaya çıkmasını engellemek amacıyla küçük olaylara abartılı tepki vermek ve bireyi saldırgan ve yıkıcı davranışı ile doğrudan yüzleştirmektir (Weidner, 2003: 6).

Yüzleştirme eğitimi geleneksel otoriter eğitim stilinden ve saldırgan ve yıkıcı davranışların nedenlerini toplumsal yapıda arayarak bireyin sorumluluk alma duygusunun gelişimini engelleyen anlayıştan ayrılmakta, kesin ve katı bir eğitim stiline dayanmakta, yani bariz ve açık bir çizgiyi takip etmektedir. Bu çizgi sıcaklık, ilgi, anlaşılır açıklamalar, açık yapılar ve gelişime uygun görevler iletir. Amaç, bireyin saldırgan ve yıkıcı davranışını anlamak, ama kabullenmemektir. Bu eğitimin avantajları bireyin olumlu davranışlar edinmesi, başkalarına karşı açık olması ve günlük hayatta sorun ve problemlerle baş edebilmesi olarak tarif edilmektedir (Weidner ve Gall, 2003: 18). Almanya’da yapılan test psikolojik FAF (Fragebogen zur Erfassung von Aggressivitaetsfaktoren) pre- post araştırmaları (agresyon faktörünü ölçmeye yönelik anket) yüzleştirme eğitimi alan öğrencilerin olumlu iletişim becerileri ve sosyal problem çözme becerileri kazandıklarını ortaya koymuştur (Schanzenbächer, 2003; Weidner, 2001;). Dolayısıyla bu çalışmanın amacı Almanya’da Weidner (2003) tarafından geliştirilen Yüzleştirme Eğitimi tanıtılmak, uygulama basamaklarını ayrıntılı bir şekilde açıklamak ve bu bağlamda bazı önerilerde bulunmaktır.

Okulda Yüzleştirme Eğitiminin Hedefleri

Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yolu ile istendik davranış değişikliği meydana getirme sürecidir (Kaya, 1991: 11). Bireyin eğitiminden sorumlu olan ve bu amaçla kurulmuş olan sosyal kurum ise okuldur. Okullar sadece okuma- yazma gibi temel öğretim sunan yerler değil, aynı zamanda çocukların toplumsallaşmalarına yardımcı olan ve onların sağlıklı, mutlu, üretken vatandaş olarak yetişmelerinde en güçlü etkiye sahip organize toplumsal kurumlardır. Dolayısıyla okul ortamı, çocuğun yaşamındaki en önemli toplumsal yapıdır.

◆ Sayime Erben Keçici

Yüzleştirme Eğitimi ile ulaşılmak istenen amaç; 11- 14 yaş arası öfke patlamaları, yaralama veya yaralamaya çalışma, kavga etme, başkalarını tehdit etme veya zarar verme gibi istenmeyen davranışlar sergileyen öğrencileri, şiddet ve saldırganlık içeren davranışları hakkında bilinçlendirmek ve onlarla birlikte eylem alternatifleri geliştirmektir. Bu genel amaç doğrultusunda Yüzleştirme Eğitiminin başlıca hedefleri şunlardır (Weidner ve Gall, 2003):

- Öğrencileri saldırgan ve yıkıcı davranışı ile eğitsel yüzleştirmek,
- Öğrencilerde empatiyi, yani kendini başkasının yerine koyabilme becerisini geliştirmek, şiddete maruz kalan kişinin (mağdur) neler yaşayabileceğini göstermek,
- Saldırgan ve yıkıcı davranışların sonuçları hakkında bilgilendirmek,
- Öğrencilere duygularını tanımayı, anlamlandırmayı ve bunları ifade edebilmeyi öğretmek,
- Sosyal becerileri geliştirmek.

Bu hedefler çerçevesinde uygulanacak Yüzleştirme Eğitimi, okullarda daha etkili eğitim- öğretim ortamının oluşturulmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Okulda Yüzleştirme Eğitiminin Yapılandırılması

Yüzleştirme eğitiminin en önemli özelliği, okulda saldırgan ve yıkıcı davranışların, yani istenmeyen öğrenci davranışlarının önlenmesi ve azaltılmasında multidisipliner bir yaklaşım sergilemesidir (Weidner, 2006). Bu bakımdan okul ortamında Yüzleştirme Eğitiminin sağlıklı yürütülmesini sağlayacak bazı komisyonların oluşturulması ve kimlerin hangi sınırlar içerisinde görev alacağını belirlenmesi gerekmektedir. Aşağıda Yüzleştirme Eğitiminin etkili yürütülmesini sağlayacak birimler ve görevleri verilmiştir (Toprak, 2001).

Okul Yüzleştirme Eğitimi Komisyonu.

Okullar öğrencilerin zamanlarının büyük bir kısmını geçirdiği ortamlar olmaları sebebiyle, saldırgan ve yıkıcı davranışların erken tanınmasında (diğer kurumlara nazaran, örneğin polis veya savcılık gibi) büyük rol oynamaktadır. Dolayısıyla okul disiplin sorunları yaşayan, saldırgan ve yıkıcı davranışlar gösteren öğrencilerin zamanında farkına vararak gerekli önlemleri alabilir. Bu nedenle Yüzleştirme Eğitiminin uygulanması için okul yöneticilerinden ve öğretmenlerden temsilciler seçilerek okulda Yüzleştirme Eğitimi yürütme komisyonu oluşturulmalıdır. Temsilcilerden birinin psikolojik danışman olması gerekmektedir. Bu komisyonun görevi;

1- Saldırgan ve yıkıcı davranışlar sergileyen öğrencileri tespit etmek, 2- Eğitimi uygulama planı oluşturmak, 3- Eğitimi çalışanlara ve öğrencilere tanıtmak, 4- Vakaların tespitinden çözümüne kadar izlemek.

Emniyet Görevlileri Komisyonu.

Eğitimin düzenli yürütülmesini sağlamak amacı ile emniyet görevlilerinden oluşan bir komisyon kurulmalıdır. Komisyon üyeleri saldırganlığın hukuksal sonuçları hakkında uzmanlaşmış emniyet görevlilerinden seçilmelidir. Emniyet görevlilerinin eğitimde yer alması öğrencilere konunun ciddiye alındığını göstermekle kalmaz, aynı zamanda saldırgan ve yıkıcı davranışların hukuksal sonuçları hakkında ayrıntılı bilgi edinmelerini sağlar (Toprak, 2001).

Okulda Yüzleştirme Eğitiminin Uygulanması

Yüzleştirme Eğitiminin okullarda uygulanabilmesi için belirlenen aşamaların sırasıyla yerine getirilmesi gerekmektedir. Aşamalardan birinin atlanması istenilen sonucu göstermeyecektir. Yüzleştirme Eğitimi iki aşamadan oluşmaktadır. Bu aşamalar, Yoğun Hafta ve Uzun Süreli Egzersiz aşamalarıdır (Toprak, 2001).

1- Yoğun Hafta.

Yoğun hafta 5 günlük bir süreyi kapsamakta ve basamaklara göre farklılık göstermektedir. Bu basamaklar;

Tanıtım Basamağı:

Etkili bir açılış Yüzleştirme Eğitiminin ilk aşamasını oluşturur. Uygulama, eğitimcilerin kendilerini tanıtmasıyla, kuralların ve uygulanacak uygulamaların açıklanması ve bu kurallara uymanın gerekli olduğu konusunda öğrencilerle bir anlaşmaya varılması ile başlatılır. İlk günün zorluğu, uygulamacıların kendilerini ve programı tanıttıktan sonra, öğrenciyi sosyal ilişkiler içinde tanımaktır. Bir grubun üyeleri arasındaki etkileşim örüntüsünü veya üyelerin grup içindeki rollerini saptamak amacıyla "6 Sandalye" alıştırmaları yapılmalıdır (bkz. Colla vd., 2001: 158). Öğrencinin sınıf içindeki yeri ve diğer öğrenciler tarafından algılanış biçimi Yüzleştirme Eğitiminin başarıyla uygulanması için oldukça önemlidir.

Bir grupta her zaman lider, istenmeyenler, itilmişler ve ezikler vardır. "6 Sandalye" alıştırmaları bu rollerin belirlenmesinde yardımcı olacaktır (Jetter- Schröder ve diğer., 2005). 6 Sandalye uygulanması aşağıda açıklanmıştır.

6 Sandalye Alıştırması:

6 sandalye alıştırmaları sayesinde uygulamacılar farklı kişilik tiplerini tanıyabilmektedir. Hedef, roller arası denge oluşturmaktır, yani yüksek mevkide olan öğrencilerin kontrol edilmesi ve yüzleştirilmesi, düşük mevkideki öğrencilerin de desteklenmesi söz konusudur.

Odanın veya sınıfın ortasına 1'den 6'ya kadar numaralandırılmış 6 sandalye yerleştirilir, örneğin birinci sandalye lider sandalyesidir ve bu şekilde yüksek mevkiden düşük mevkî'ye göre sınıflandırılmalıdır. Öğrencilerin sınıf veya okul

◆ Sayime Erben Keçici

içindeki rollerine uygun sandalyeye oturmaları istenir. Öğrencinin rolüne uygun sandalyede oturup oturmadığını tespit etmek amacıyla, mülakat tekniği yardımıyla sorular sorulur. Grupta herkes öğrencinin haklı olarak uygun sandalyede oturduğunu kabul ederse, öğrencinin pozisyonu onaylanır, örneğin;

Soru: Neden birinci sandalyede oturuyorsun? Bu sandalyede oturman için ne yapıyorsun?

Cevap: ...benden korktukları için.

Soru (gruptaki diğer öğrencilere): Sizce Mehmet haklı olarak mı birinci sandalyede oturuyor?

Cevap: Evet, doğru sandalyede oturuyor, çünkü herkes ondan korkar.

Soru: Oturduğun sandalyeye uygun ne yapıyordun?

Cevap: Dedim ya, benden korkarlar.

Soru: Nasıl korkutuyorsun onları?

Cevap: Bilmem, korkuyorlar iste.

Soru: Neden korkuyorlar senden? Dayak attığın için mi?

Cevap: Evet, daha güçlüyüm, sözümü dinlerler.

Bu uygulama eğitimcilere öğrencilerin sınıf içindeki yerlerini ve arkadaşları tarafından nasıl algılandıklarını gösterir, ayrıca öğrenciyi de rolünün içeriği ile yüzleştirir.

Daha sonra diğer sandalyelerde oturan öğrencilere de oturmuş oldukları sandalyede neden oturdukları ve pozisyonlarının ne içerdiği sorulur. Sorular sorulurken gruptaki herkesten geribildirim alınmalıdır. Akabinde bir rol oyunu yapılır. Birinci, ikinci ve üçüncü sandalyede oturan öğrenci altıncı sandalyeye oturtulur ve sandalyenin özellikleri ile aşağıdaki şekilde yüzleştirilir.

Soru: Kendini altıncı sandalyede nasıl hissediyorsun? Sınıfta veya okulda altıncı sandalyede oturması gereken birini tanıyor musun?

Eğer öğrenci birini söylerse, hemen şu sorular sorulmalıdır.

Soru: Çocuğun ismi ne? Neye benziyor? Sence altıncı sandalyede oturacak ne yapıyor? O çocuk sence ne hissediyor? Sen kendini hayatında hiç altı gibi hissettin mi? Neleri iyi yapıyorsun? Ne zaman kendini altı gibi hissediyorsun? vb.

Beşinci ve altıncı sandalyede oturan öğrencilere de, birinci ve ikinci sandalyenin hangi özelliklerinin kendilerinde bulunduğu sorulur. Amaç, öğrencide kendini başkasının yerine koyabilme becerisini geliştirmek ve öğrencinin zayıf ve güçlü yönlerini keşif edebilmesini sağlamaktır.

Yüzleştirme Yöntemi Basamağı:

Moreno'un "yaratıcı öğrenme süreci" ne (bkz. Buer, 1999) dayanarak bu basamakta "yüzleştirme" uygulaması yer alır. Yüzleştirme okul komisyonundan iki öğretmen ve okul psikologu tarafından uygulanmalıdır. Bu uygulama aşağıdaki beş adımdan oluşur:

1. Adım: Strateji Belirlemek.

Öğretmenler ve psikolog grup üyeleri ile birlikte yüzleştirmede hangi soruların sorulacağını belirler ve bir strateji geliştirirler. Yüzleştirmede en önemli konu öğrencinin işlediği suç veya şiddet içerikli davranışı olmalıdır. Suca veya şiddete ilişkin olayın nasıl meydana geldiği irdelenmeli ve öğrencinin kendini haklı çıkarmaya çalışıp çalışmadığı anlaşılmalı ve çalışılmalıdır. Yüzleştirmede sorulacak sorular aşağıdaki gibi olabilir:

Olaya İlişkin Sorular:

- Olayı öğrenciye anlattırmak
- Yaşadığı en kötü olayı sormak (kavga durumu, zarar verdiği birey vs.)
- Mağdura daha fazla acı vermek istedin mi?
- Mağduru döverken kendini iyi hissettin mi?
- Olaydan sonra ilgili kişiyle görüştün mü? İletişiminiz oldu mu?
- Olayın sonuçları hakkında ne biliyorsun? Nasıl sonuçlandı?
- Davranışını nasıl açıklarsın?
- Başkalarında seni ne rahatsız eder?
- Seni öfkeleniren nedir? Nelere sinirlenirsin?
- Soğukkanlı olduğunu söyleyebilir misin?
- Güçlü olduğun üç yönünü söyler misin?
- Zayıf olduğun üç yönünü söyler misin?

Ek Sorular:

- Şiddete, öfkeye, asabiyete kendince gerekçesinin olup olmadığı,
- Suçluluk, merhamet hissedip etmediği,
- Rüya, kâbus görüp görmediği.
- Sence onur veya şeref ne demek? Nasıl açıklarsın?
- Sence sen onurlu, şerefli misin? Açıklar mısın?

◆ Sayime Erben Keçici

- Gerçek bir erkek sence nasıldır? Hangi özelliklere sahiptir?
- Sence sen gerçek bir erkek misin?

2. Adım: Uygulama.

Grupla birlikte oluşturulan dairenin ortasına yerleştirilen sandalyeye davranışıyla yüzleştirilecek öğrenci oturtulur. Amaç, dar mekânsal şartlar oluşturarak, öğrencinin hem psikolojik hem de fizyolojik yakınlığı hissetmesidir. Öğrenciye uyması gereken kurallar açıklanır. Bu kurallar;

- Sandalye üzerindeki kendini sadece sözlü olarak savunabilir.
- Olabildiğince açık ve dürüst olmalıdır.
- Kimseyi aşağılamak yoktur.
- Soruların hepsine cevap vermelidir.
- İsteddiği an oturumu kesebilir, ancak yoğun hafta boyunca en az bir kere buna dayanmalıdır.

Sandalyede oturan öğrenci işlediği suç ile yüzleştirilir ve kısmen tahrik edilir. Belirlenen sorular sorulduktan sonra grup üyelerine başka soruları olup olmadığı sorulmalıdır. Eğer soru yoksa değerlendirme aşamasına geçilebilir.

3. Adım: Değerlendirme.

Değerlendirme tüm grup üyeleri ile birlikte yapılır. Değerlendirmede aşağıdaki sıra dikkate alınmalıdır:

a- Yüzleştirilen öğrenci kendisini etkileyen ve soruları ile düşünmesini sağlayan grup üyesine bir artı, kendinde hiç bir etki bırakmayan grup üyesine de eksi puan vermesi istenir. Bu durum öncelikle yorumsuz bırakılır.

b- Grup üyelerine yüzleştirilen öğrenciyi etkileyip etkilemedikleri veya onu öfkelenirip öfkelenmedikleri sorulur ve bunu gerekçelendirmeleri istenir. Bu esnada yüzleştirilen öğrenci konuşanın sözünü kesemez, yorumda bulunamaz. Sözü kesilmeden herkes sırayla konuşma hakkına sahiptir.

c- Son olarak yüzleştirilen öğrenci ifade edilen tüm görüş ve açıklamalara yorumda bulunmalı ve sandalye üzerindeki neler hissettiğini anlatmalıdır.

Toprak' a (2005) göre grupla yapılan değerlendirme de her şey tam olarak açıklığa kavuşmadığından, yüzleştirme uygulamasına birebir görüşme de eklenmelidir. Çünkü çocuk veya ergenlerde yetişkinler gibi bireysel görüşmede daha açık davranabilmekte ve duygularını daha kolay ifade edebilmektedir. Öğrencilerde olumlu bir benlik algısını geliştirebilmek için sadece kötü özellikleri değil, iyi özellikleri de ifade edilmelidir (Toprak, 2005: 83).

4. Adım: Birebir Görüşme.

Birebir görüşmede okul psikoloğu öğrenci ile yalnız görüşür. Öğrencinin korkuları ve endişeleri üzerinde durulur.

5. Adım: Son Değerlendirme.

Bireysel görüşmeden sonra öğrenci tekrar sandalyeye oturur ve bu defa grup üyeleri onun sadece olumlu yönlerini ifade eder, “ben sende... iyi/ güzel/ pozitif buluyorum”. Bu son adımda ben- ilişkisini kurmak önemlidir.

Yüzleştirme eğitimi katılan bireylerde katarsis etkisi göstermektedir. Katarsis yeni bir bakış açısı kazanma, duyguları yeniden sınıflama, duyguların farkına varma ve bunları anlamlandırabilme olarak tanımlanmaktadır (Jetter- Schröder ve diğer., 2005: 20). Matzke ve Negrelli (2005)'ye göre yüzleştirme aşaması bireylerin unutamadıkları en etkili aşamadır. Almanya'da Kriminoloji Araştırma Enstitüsü (1997) nün şiddet suçundan yargılanmış ergenler ile yaptığı çalışmada, yüzleştirme eğitimine katılan gençlerin problemlerini daha olumlu davranışlarla çözmeye başladıklarını ve şiddet olaylarında azalmaların görüldüğü saptanmıştır. Yine Almanya'da Toprak'ın (2005) yapmış olduğu bir çalışmada eğitsel yüzleştirmeye katılan saldırgan davranışlar sergileyen Türk öğrencilerinin davranışlarında olumlu yönde bir değişimin olduğu görülmüştür.

Yüzleştirme eğitiminde şiddet eğilimi gösteren öğrencilerin suça bulaşmalarını önlemek amacıyla bilerek bir “ben- yakınlığı” ve gerginlik meydana getirilir. Olumsuz davranışı ile eğitsel yüzleştirilen öğrencinin düşünmesi ve hatalarını görmesi sağlanır (Guggenbühl, 1999).

Şiddet İçerikli Davranışların Hukuksal Sonuçları Hakkında Bilgilendirme Basamağı:

Bu basamak emniyet görevlileri tarafından gerçekleştirilir. Önce çocuk veya ergenlere farklı şiddet eylemleri tanıtılır ve çocukların dikkatlerini çeken davranışları not etmeleri istenir. Daha sonra çocuk veya ergenlerle birlikte şiddet eylemlerinin ortaya çıkış nedenleri üzerinde konuşulur ve bu konuda farklı sorular sorulur. Son olarak bu tür şiddet davranışlarının hukuksal sonuçları hakkında bilgi verilir.

Beden Bilinci ve Kurallara Göre Mücadele Etme Basamağı:

Genel olarak okullarda öğrenciler arası saldırganlık ve yıkıcı davranışları önleme çalışmalarında beden bilinci konusu hemen hemen hiç dile getirilmemektedir. Bu tek taraflı bir bakış açısını doğurmakta, yani kafalarda “kavgalar, tartışmalar, çatışmalar şiddet içerir” anlayışını yerleştirmekte ve okulda saldırganlık ve yıkıcı davranışları önleme çabaları geçerliliğini kaybedebilmektedir. Bu nedenle bu basamağın amacı öğrencilere beden bilincini kazandırmak ve ayırt etme imkânları sağlamaktır (Toprak, 2001).

◆ Sayime Erben Keçici

Uygulama okulda beden eğitimi öğretmeni ve bir dövüş sporu uzmanı tarafından yapılmalıdır. Uygulamada çocuklara karate, tekvando ve judo gibi dövüş sporları vasıtasıyla dövüşünde kuralları olduğu gösterilir. Dövüş sporu özellikle saldırganlık eğilimi gösteren çocuk ve ergenleri cezp etmekte ve bu nedenle onlarla teması kolaylaştırmaktadır. Bu spor türleri sayesinde çocuklar amacın daha iyi bir dövüşçü olmak olmadığını kavrar ve özel alıştırmalar ile hayatın prensiplerini, enerjilerini doğru kullanmayı öğrenir ve beden- ruh bilinci edinebilirler (Toprak, 2001).

Sonuç Basamağı:

Yoğun hafta, programa katılan öğrencilerin kendilerinde neleri değiştirmek istedikleri, yani hedeflerini yazma görevi ile son bulur. Yazılan hedefler rapor veya antlaşma şekline dönüştürülür ve öğrenci tüm hedeflerini diğer katılımcıların önünde okuduktan sonra, antlaşmaya elinden geldiğince uyacağına söz verir. Son olarak antlaşma tüm katılımcılar ve öğrenci tarafından imzalanır ve öğrenciye verilir. Kontrol için antlaşmanın bir fotokopisini okul yönetimi ve sınıf öğretmeni alır.

2- Uzun Süreli Egzersiz.

Yüzleştirme Eğitimin ikinci kademesi doğrudan “yoğun hafta” ile bağlantılıdır. On hafta boyunca haftada bir kez üç ders saati yapılır. Amaç, öğrencilerin yoğun haftada öğrendikleri davranışları güçlendirmek ve onları desteklemektir. Öğrenciler her gün okul içinde ve dışında yaşadıklarını yazmalı ve bir değerlendirmede bulunmalıdır. Sınıf öğretmeni öğrenciye bu konuda yardımcı olmalı ve öğrencilerin tam cümleler kurmalarına dikkat etmeli, “bugün iyidi, idare eder” gibi ifadeler kabul edilmemelidir. Bu şekilde öğrenciler davranışlarını daha iyi anlamlandırabilirler (Toprak, 2001).

Grup haftada bir kez toplanıp, öğrencinin davranışı değerlendirilmelidir. Öğrencinin hafta içinde yaşamış olabileceği problem veya çatışma rol oyunu ile ele alınır ve alternatif davranış veya reaksiyon imkânları sunulur. Eğer mümkünse öğrencinin sorun yaşadığı kişide (karşı tarafından ne hissettiğini anlayabilmesi için) rol oyununa dâhil edilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Saldırganlıkla ilgili davranışlar yaşamın ilk yıllarında oluştuğu için çocukluk ve ergenlik dönemlerinde gençlere ulaşmak kritik bir öneme sahiptir ve o nedenle okul temelli önleme çalışmaları çok önemlidir. Okullar, saldırganlık karşıtı çabalarda toplumda anahtar rol oynamaya başlamışlardır. Okullarda saldırganlık ve yıkıcılık son yıllarda ülkemizde de çözülmeye çalışılan önemli sorunlardan biridir. Bu nedenle, bu çalışmada, okullarda öğrencilerin saldırgan ve yıkıcı davranışlarının önlenmesinde Weidner (2003) tarafından geliştirilen Yüzleştirme Eğitimi tanıtılmış ve uygulama aşamaları açıklanmıştır.

Okullarda Saldırganlık ve Yıkıcı Davranışları Önleme Önerisi: Yüzleştirme Eğitimi. ◆

Bireyin geleceğinin belirleyicisi olan okullarda, saldırganlık ve yıkıcılık içeren davranışların önüne geçebilmek için kullanılan geleneksel yöntemler, istenen barışçıl ve demokratik bir ortamın sağlanabilmesine yetmemektedir. Saldırganlık ve yıkıcılık içeren davranışların önlenmesinde alınacak tedbirler eğitim ve program temelli olmalıdır. Bu nedenle ilgili öğrencilerin kendilerini geliştirebilmeleri ve eğitim-öğretim sürecinden dışlanmak yerine, buna iştirak edebilmeleri için Yüzleştirme Eğitimi yer verilmelidir (Büchner ve Ziegler, 2004). Bu eğitim, özellikle ilkököl ve ortaokul öğrencileri için sınıf programları aracılığıyla gerçekleştirilmelidir. Yurttaşlık, Hayat Bilgisi ve Psikoloji gibi derslerde konuya yer verilebilir ve böylece ders programlarının içeriği olarak da saldırgan ve yıkıcı davranışları önlemeye mesajlar verilebilir. Yüzleştirme sürecinin okulların programında yer almasıyla güvenli ve sağlıklı bir öğrenme ortamına doğru yaklaşılacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Buer, F. (1999). Lehrbuch der Supervision. Bonn: Votum Verlag.
- Büchner, R. & Ziegler, M. (2004). „Was tun mit den schwierig(st)en?“ Ein Interventions- und Trainingsprogramm für (mehrfach-) auffällige, aggressive Schüler in der Berliner Schule. Unveröffentlichtes Manuskript. Im Internet abrufbar unter: www.soziales-training.de.
- Colla, H., Scholz, Ch. & Weidner, J. (2001). Konfrontative Pädagogik. Mönchengladbach: Forum Verlag.
- Gall, R. (2013). Ziele und Methoden des Coolness-Trainings (CT) für Schulen. Konfrontative Pädagogik in der Schule. Anti-Aggressivitätstraining und Coolnessstraining, S. 105-118.
- Gall, R., & Brand, M. (2007). Ansätze einer konfrontativen Pädagogik in der Schule und Jugendhilfe. Gollwitzer, Mario/Pfetsch, Jan/Schneider, Vera/Schulz, André/Stefke, Tabea/Ulrich, Christiane, Gewaltprävention bei Kindern und Jugendlichen, Göttingen/Bern/Wien, S. 213-227.
- Gordon, T. (1996). Etkili Öğretmenlik Eğitimi. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Guggenbühl, A. (1999). Das Mythodrama. Eine empirische Untersuchung zu einem gruppentherapeutischen Verfahren bei Kindern aus Scheidungsfamilien. Zürich: Ed. IKM.
- Harris, L. & Associates (1993). Metropolitan life survey of the American teacher: Violence in America's public schools. New York: Louis Harris and Associates.
- Jetter-Schröder, M., Matzke, R. & Negrelli, B. (2005). Interventionsprogramm für verhaltensauffällige Schüler (InvaS). Ein Kooperationsprojekt von Stadtjugendamt, Staatlichem Schulamt und Polizeipräsidium Mannheim. In: Friedrich-Ebert-Stiftung (Hrsg.): Konfrontative Pädagogik. Neue Handlungsstrategien im Umgang mit Kindern und Jugendlichen als Täter und Opfer in einer Erziehenden Schule. Berlin. S. 16- 27.

◆ Sayime Erben Keçici

- Johnson, D. W. & Johnson, R. (2001). Teaching students to be peacemakers: results of twelve years of research. Paper Presented at Annual Meeting of the American Education Research Association, Seattle, WA, April 10- 14.
- Johnson, D. W. & Johnson, R. (2004). Implementing the "teaching students to be peacemakers program". *Theory into Practice*, 43, 68- 79.
- Kandakai, T. L. & King, K. A. (2002). Preservice teachers perceived confidence in teaching school violence prevention. *American Journal of Health Behaviour*, 26 (5), 342- 352.
- Karstedt, S. (2001). Prävention und Jugendkriminalität. In: *Fachzeitschrift der Aktion Jugendschutz*, 1 (37), Stuttgart.
- Kaya, Y. K. (1991). Eğitim Yönetimi. Ankara: Set Ofset Matbaacılık.
- Lantieri, L. & Patti, J. (1996). The road to peace in our schools. *Educational Leadership* 54, 28- 31.
- Miller, J. T., Gibson, C., Ventura, H. E. & Schreck, C. J. (2005). Reaffirming the significance of context: the Charlotte School Safety Program. *Journal of Criminal Justice*, 33, 477- 485.
- Öner- Koruklu, N. (1998). Arabuluculuk Eğitiminin Bir Grup İlköğretim Düzeyindeki Öğrencinin Çatışma Çözme Davranışına Etkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Öner, U. (1996). Farklı Okullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Çocuk İstismarı Potansiyelinin İncelenmesi. Ankara: 72 Tasarım Dizgi Fotokopi Ofset Bilgisayar Yayıncılık.
- Özgür, G., Yörükoğlu, G., & Baysan-Arabacı, L. (2011). Lise öğrencilerinin şiddet algıları, şiddet eğilim düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 2(2), S. 53-60.
- Rieker, P. (2010). „Akzeptierende “und „Konfrontative “Pädagogik: Differenzen- Gemeinsamkeiten-Entwicklungsbedarf. *Konfrontative Pädagogik*, 127-142.
- Smith, M. & Sidwell, J. (1990). Training And Implementation Guide for Student Mediation In Secondary Schools. New Mexico: Center for Dispute Resolution.
- Schanzenbächer, S. (2003). Anti- Aggressivitäts- und Coolness Training auf dem Prüfstand. Dissertation an der Katholischen Universität Eichstätt.
- Schäfer, S. A. (2011). Konfrontative Pädagogik und Anti-Aggressivitäts-Training: Licht in das Dunkel einer (schwarzen?) Pädagogik. *Erziehung krimineller Jugendlicher in kriminalpädagogischen Institutionen*, S. 95-111.
- Toprak, A. (2005). Jungen und Gewalt. Die Anwendung der Konfrontativen Pädagogik in der Beratungssituation mit türkischen Jugendlichen. Herbolzheim: Centaurus Verlag.
- Uysal, A. & Temel, A. B. (2006). Şiddet Karşısı programlı eğitimin öğrencilerin çatışma çözüm, şiddete eğilim ve şiddet davranışlarına yansması. Birinci Şiddet ve Okul Sempozyumu Bildiri Özetleri, 1 Haziran 2006'da www.logm.meb.gov.tr/siddetveokul/AbstractsBooklet.pdf adresinden indirildi.

Okullarda Saldırganlık ve Yıkıcı Davranışları Önleme Önerisi: Yüzleşirme Eğitimi. ◆

- Walkenhorst, P. (2010). Anmerkungen zu einer „konfrontativen Pädagogik “. In: *Konfrontative Pädagogik*. VS Verlag für Sozialwissenschaften, S. 87-126.
- Weidner, J. (2001). AAT- Anti- Aggressivitäts- Training für Gewalttäter. Mönchengladbach: Forum Verlag.
- Weidner, J. (2003). Anti- Aggressivitäts- und Coolness Training. Konfrontative Pädagogik mit Jugendlichen Gewalttätern. In: *proJugend*, Nr. 2, München.
- Weidner, J. (2006). Konfrontative Pädagogik (KP). Ein Plädoyer für eine gerade Linie mit Herz- auch im schulischen Alltag. R. Kilb/J. Weidner/R. Gall (Hg.): *Konfrontative Pädagogik in der Schule. Anti-Aggressivitäts- und Coolnesstraining*. Weinheim und München. S. 29-44.
- Weidner, J. & Gall, R. (2003). Anti- Aggressivitäts- und Coolness Training- Zum theoretischen Rahmen konfrontativ orientierter Methodiken. In: Weidner/ Kilb/ Jehn (Hrsg): *Gewalt im Griff*. Weinheim: Beltz.
- Weidner, J., Kilb, R. & Jehn, O. (2003). *Gewalt im Griff. Weiterentwicklung des Anti- Aggressivitäts- und Coolness- Trainings*. Weinheim: Beltz.
- Weidner, J., & Kilb, R. (Eds.). (2010). *Konfrontative Pädagogik: Konfliktbearbeitung in Sozialer Arbeit und Erziehung*. Springer-Verlag.